

TÖRTÉNELEM

Érettségi mintafeladat emelt szintű javítási-értékelési útmutató

A VIZSGA IDŐTARTAMA: 240 PERC

2015

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

Kérjük, hogy a dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint.

1. Jó válasz	✓ + műveleti vagy tartalmi elem megjelölése
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	/
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	_____
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	-----
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(durva helyesírási hiba:

- *a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,*
- *az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,*
- *a kis és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi),*
- *az igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,*
- *a tagadószó egybeírása,*
- *az ly - j tévesztése.)*

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, **a jobb oldali téglalapba kell beírni a tanuló által elért összes/teljes pontszámot.**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó részpontszámokat is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont jár;

- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont jár.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások "pl."-lal kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „juttalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A kerettantervekben szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak pontos helyesírással értékelhetők.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni:

- ha ez az összpontszám egész szám, akkor az Összesen rovatba, majd megismételve az I. Elért pontszám egész számra kerekítve rovatba is;
- ha ez az összpontszám törtszám, akkor az Összesen rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont) az I. Elért pontszám az egész számra kerekítve rovatba.

A javítókulcstól csak különösen indokolt esetben lehet eltérni.

Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen három feladat értékelhető:

- egy, az **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid (1.)** feladat,
- egy, a **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú (2.)** feladat,
- egy, valamely **történelmi probléma több korszakon átívelő bemutatására irányuló hosszú (3.)** feladat.

Az első és a második szöveges feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia. A harmadik feladatnál bármelyik esszét választhatja a vizsgázó, függetlenül attól, hogy melyik variációt írta meg az első két feladat esetében.

A feladatok értékelése a tanulók hibás feladatválasztása esetén:

Ha a tanuló helytelenül választott a korszakok, a feladattípus stb. vonatkozásában, akkor azt a feladatot kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a kevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontvesztés érkezik.

Ha a tanuló háromnál több feladatba is belekezd, de nem jelöli egyértelműen a választását, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok értékelésében a következő szempontok a meghatározók:

- a) feladatmegértés,

b) a követelményeknek (kompetenciák, tartalmak, kifejtettség) való megfelelés.

A szöveges feladatok értékelése a javítókulcs felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni.

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témátartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően, a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: a megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- A műveleti sokszínűség és az eredményesség: használja-e a megfelelő forrásokat, és tud-e lényeges megállapítást, következtetést tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a feladatmegértésre adható 2 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot, azaz van-e legalább egy jó megállapítása az adott kérdéssel. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

b) A tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. az idő- és térbeli tájékozódás, az ismeretszerzés, a források használata stb.) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket és a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket az adott szempont kezdőbetűjével jelöltük:

Szempont	Jel	A tartalmi elem jelölése
Ismeretszerzés, a források használata	F	F1., F2., F3. stb.
Kommunikáció és a szaknyelv alkalmazása	K	K1., K2., K3. stb.
Tájékozódás térben és időben	T	T1., T2., T3. stb.
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E	E1., E2., E3. stb.

Szoros összefüggés van az értékelési szempontok között, a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők. Az értékelési útmutató tartalmazza a műveleti elemeket, de pontszám nem rendelődik hozzá. Egy tartalmi elem két részből tevődik össze: a rögzítésből és a következtetésből/megállapításból.

Általános szabályként az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni:

Egy-egy szempontelemhez/kompetenciához egy vagy több tartalmi elem is tartozhat. A tartalmi elemeknél szereplő példák (pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. Természetesen a tartalmi válaszelemnél – különösképpen a felsorolásoknál és a következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amelyet a javítókulcs tartalmaz. A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más, jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

Az értékelés pontozása a **rövid esszé** esetében:

Pontozás	
Feladatmegértés	2 pont

Tájékozódás térben és időben	T (tér és idő)	2 pont
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1. (általános és konkrét fogalmak) K2. (szerkesztettség, logikus felépítés, nyelvhelyesség, helyesírás)	4 pont
Ismeretszerzés, a források használata	F1. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) F2. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont)	6 pont
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) E2. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont)	6 pont
Összesen		20 pont
Vizsgapontszám	Osztószám: 2	10 pont

Az értékelés pontozása a **hosszú esszé** esetében:

Feladatmegértés	Pontozás	
		2 pont
Tájékozódás térben és időben	T1. (idő) T2. (tér)	4 pont
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1. (általános fogalmak) K2. (konkrét fogalmak) K3. (szerkesztettség, logikus felépítés, nyelvhelyesség, helyesírás)	6 pont
Ismeretszerzés, a források használata	F1. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) F2. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) F3. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) F4. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont)	12 pont
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) E2. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) E3. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) E4. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont)	12 pont
Összesen		36 pont
Vizsgapontszám	Osztószám: 2	18 pont

Az értékelés pontozása a **történelmi probléma több korszakon átívelő bemutatására irányuló hosszú (3.) feladat** esetében:

Feladatmegértés	Pontozás	
		2 pont
Tájékozódás térben és időben	T1. (idő) T2. (tér) T3. (értékeli a téma térbeli, időbeli elemeit)	6 pont
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1. (általános fogalmak) K2. (konkrét fogalmak) K3. (szerkesztettség, logikus felépítés, nyelvhelyesség, helyesírás)	6 pont
Ismeretszerzés, a források használata	F1. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) F2. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) F3. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) F4. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) F5. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont)	15 pont
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) E2. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) E3. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) E4. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont) E5. rögzítés (1 pont) + megállapítás (2 pont)	15 pont
Összesen		44 pont
Vizsgapontszám	Osztószám: 2	22 pont

A „Tartalmi elemek” (F1., F2., F3., K1., K2. stb.) pontozása

Pont akkor adható, ha a válasz helyes adatot tartalmaz, az elemzés hivatkozik a forrásokra (a szerzőre, a szándékokra, a körülményekre stb.), valamint jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említi az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyisége(ke)t.

Nem adható pont, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

A javítás folyamán a javító tanár a jó válaszok/válaszelemek megjelölése (✓) mellett jelzi azt is a sor szélén, hogy mely szempont szerinti megoldáselemet értékelt: a szempont kezdőbetűje megszámozva szerepel (pl. F1., F2., F3. vagy K1., K2. stb.).

Az esszénél a következőképpen kell eljárni ilyen esetben: pl. E1:

- Ha az adott kompetenciához kapcsolódó rögzítés történik **vagy** egy ahhoz kötődő megállapítás történik, a jelölés: E, és 1 részpont jár;
- Ha az adott kompetenciához kapcsolódó rögzítés **és** egy ahhoz kötődő részleges, egyszerű megállapítás történik, a jelölés: E1, és 2 részpont jár;
- Ha az adott kompetenciához kapcsolódó rögzítés **és** egy ahhoz kötődő teljes mélységű, összetett megállapítás történik, a jelölés: E1, és 3 részpont jár.¹

A tartalmi elemeknél szereplő példák (pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. Természetesen a tartalmi válaszelemknél – különösképpen a felsorolásoknál és a következtetéseknél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amelyet a javítókulcs tartalmaz. A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél elválasztva több válaszlehetőség is szerepel (/), mindez nem zárja ki, hogy más, jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és az a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, a hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot!
7. Számítsa ki a három esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot, majd írja be a feladatlapon utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba.

¹ Az alkalmazott jelölések az OFI történelem tantárgyi munkacsoportjának ajánlásai, kísérleti jelleggel kerültek a feladatsorba. A javítás végleges eljárását az OH tételkészítő bizottsága dolgozza ki.

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A feladat az ókori Hellászra vonatkozik. (Soronként 1 pont, összesen 3 pont.)

A megtalált hiba	A hibás elem javítása
a) a demokráciát tartotta	nem a demokráciát tartotta
b) a népszavazás biztosítja az egyenlőséget	egyeduralkodóvá válik a köznép
c) a demokrácia kiteljesítője Szolón volt	Kleiszthenész volt

2. A középkori szerzetesrendek. (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- szabályok/regulák
- kolostorban/rendházban/monostorban/zárdában
- d) Imádkozzál és dolgozzál/Ora et labora/lelki élet és munka
- ágoston, domonkos, ferences

Minden tartalmilag helyes válasz elfogadható.

3. A feladat az Anjou-kor törvényeivel kapcsolatos. (Elemenként 1 pont, összesen 7 pont.)

- I. (Nagy) Lajos/Anjou Lajos
- köznemesség
városok/városi polgárság/polgárság *(Két elem helyes megfejtése esetén adható 1 pont.)*
jobbágyság

Minden tartalmilag helyes válasz elfogadható.

c) Minden nemes egyenlő jogokkal bír, melynek legfontosabb eleme az adómentesség. *(1351-ben az utolsó, nemesek által fizetett adót törölte el Nagy Lajos törvénye, a 12. tc.: a szlavóniai nemesek nyestbőrpadóját szüntette meg.)* A jogi egyenlőség nem jelentette, hogy a nemesség csoportjai valóban egyenlőkké váltak volna („köz”nemesség – bárók). *(Tartalmában hasonló, más helyes megoldás is elfogadható. Két részelem megjelenése esetén adható 1 pont, 0,5 pont nem adható.)*

d) Az ősiség törvénye a nemesi öröklés korábbi rendjét megszüntette/a nemes szabad végrendelkezését megszüntette/kimondta a nemesi birtok elidegeníthetlenségét/fiúörökös hiányában a rokonság, a nemzetség örökösödését biztosította/érvénytelennek tekintette az öröklött birtok eladományozását, elajándékozását vagy szabad örökül hagyását. *(Tartalmában hasonló, más helyes megoldás is elfogadható. Bármelyik két részelem megjelenése esetén adható 1 pont, 0,5 pont nem adható.)*

e) A nemesség renddé szerveződése és a jogilag egységes jobbágyság kialakulása. *(Mindkét elem helyes megfejtése esetén adható 1 pont, 0,5 pont nem adható.)*

f) 1848. április 11-ig

g) Az ősiség akadályozta a nemesi birtokok elidegenítését, így a tőkés földbirtok kialakulását/a köznemesi birtok hitelképességét. *(Tartalmában hasonló, más helyes megoldás is elfogadható. Két részelem megjelenése esetén adható 1 pont, 0,5 pont nem adható.)*

4. A feladatok a harmincéves háború időszakára vonatkoznak. (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 1618-1648. *(Csak mindkét dátum helyes megfejtése esetén adható 1 pont, 0,5 pont nem adható.)*

b) Franciaország

c) Pl.: Csehország, Morvaország, Szilézia, Magyar Királyság, Erdély stb. *(Mindkét elem helyes megfejtése esetén adható 1 pont, 0,5 pont nem adható. Bármelyik két elem megadása elegendő.)*

d) Franciaország korábban a protestáns államokat támogatta, de azok a hosszú háborúskodás alatt kimerültek – hogy a Habsburgokkal szemben mégis megszerezze az európai hegemóniát, a nyílt konfrontációt is vállalnia kellett *vagy* Franciaország lakosságának a többsége katolikus volt. *(Tartalmában hasonló, más helyes megoldás is elfogadható.)*

5. A feladat a hódoltság kori magyar gazdasághoz kapcsolódik. (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) népességfogyás/elnéptelenedés/pusztásodás

b) Csehország

c) nemesfém

d) Selmecbánya

e) bőr, prémek, fa stb. Bármely, tartalmában helyes két elem megadása elegendő.

6. A feladat az ipari forradalom második szakaszához kapcsolódik. (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Az állítás:	Igaz	Hamis
a) 1850 és 1910 között az ipari termelés során kibocsátott szénhidrogén mennyisége megduplázódott.		X
b) A kőolaj kitermelése is megindult a 19. század közepén, de elsősorban a világításhoz használták, nem ipari energia előállításához.	X	
c) Az ipari forradalom második szakaszában a gőzenergiát felváltotta a kőolaj és a földgáz hasznosításából kinyert energia.		X
d) Az ipari forradalmak negatív következménye volt az egyre nagyobb légszennyezés.	X	

7. A feladat a nemzeti eszme reformkori megjelenésével kapcsolatos. (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

a) Egyévi jövedelmét ajánlotta fel az MTA megalakítására. *(Tartalmában hasonló, más helyes megoldás is elfogadható.)*

b) 1844-ben államnyelvvé vált a magyar. *(Mindkét elem helyes megfejtése esetén adható 1 pont.)*

c) Az erőszakos asszimilációtól.

d) A nemzetiségek beolvadása nem képzelhető el a nyelvoktatás erőszakolásával/Az asszimiláció nem a nyelv megtanulásán, nem is a nyelvcsere múlik, hanem az érzelmi azonosuláson. *(Tartalmában hasonló, más helyes megoldás is elfogadható.)*

e) Nem, mert Kossuth – és a reformellenzék döntő többsége – a kialakuló polgári nemzet fogalmát fogadták el, s az egységes nemzetállam eszméjét tartották követendőnek. *(Tartalmában hasonló, más helyes megoldás is elfogadható.)*

8. A feladat az olasz fasizmusmal kapcsolatos. (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

Oldja meg a feladatokat a szöveges és a képi forrás értelmezésével! (Elemenként 1 pont.)

- a) A fasizmus antiliberális, az egyén szabadságát korlátozni kívánja, hogy ellenőrizni, irányítani tudja. Minden fölé a (központosított) államot helyezi.
(Tartalmában hasonló, más helyes megoldás is elfogadható.)
- b) 1922
- c) Hivatásrendi szervezetek/az egyes szakmákat képviselő testületek voltak, amelyekben a munkaadók és a munkavállalók képviselői vettek részt/helyettesítették a szakszervezeteket és a pártokat.
(Tartalmában hasonló, más helyes megoldás is elfogadható.)
- d) Augustus/Augustus császár/Augustus Imperator
- e) Augustus császárságának hatalmi helyzetét tekinti példának vagy terjeszkedési politikát folytatott a volt Római Birodalom területének megszerzéséért vagy Olaszország a Földközi-tenger medencéjében nagyhatalmi szerepet kívánt betölteni. (Tartalmában hasonló, más helyes megoldás is elfogadható.)

9. A feladat az 1920-30-as évek magyarországi történetéhez kapcsolódik. (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Nem. *Indoklása:* A mezőgazdasági keresők nagyobb többsége, mintegy 1 300 000 ember (a kisbirtokosok számának több mint kétszerese) birtokkal nem rendelkező (cselédek, napszámosok) maradt, bár 142 000 fővel (29%-kal) növekedett a törpe- és kisbirtokosok száma. (Tartalmában hasonló, más helyes megoldás is elfogadható.)
- b) Nem. *Indoklása:* A középbirtokosok száma nem növekedett jelentősen. (Pontos számadattal: 1 564 fővel.)
- c) 1920-ban.
- d) Nem osztott földet/Termelőszövetkezetek (kolhozok) létrehozására törekedett.

10. A feladat napjaink globális világgazdaságához kapcsolódik. (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

Tartalmukban hasonló, más helyes megoldások is elfogadhatók.

- a) Észak-dél problémájára; a jóléti államok gazdasági és szociális fejlődésének, illetve a fejlődő országok humán katasztrófái (éhínség, gyermekszegénység stb.) közötti éles ellentétre utal.
- b) Fogyasztói társadalom.
- c) Pl. a szénhidrogénkészlet csökkenését ellensúlyozza vagy a növények évente megújulnak, tehát pótolható a fosszilis energiával szemben vagy a bioetanol elégetésekor nem keletkeznek üvegházhatású gázok.
- d) Dél-Ázsia és Fekete-Afrika (Két elem helyes megnevezése esetén adható 1 pont.)
- e) Pl. a jóléti társadalmak és a fejlődő országok közti ellentétek még inkább kiéleződnek vagy az éhezés, a létbiztonság hiánya a „déli” területek lakosságát az „észak” államai felé kényszerítik vagy az éhező országok helyzete egyre kilátástalanabb lesz vagy a fejlett jóléti államok felelőssége is a globális éhínség megakadályozása.

11. A feladat az 1950-es évek történetéhez kapcsolódik. (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) szocialista *vagy* kommunista *vagy* sztálini típusú
b) 1949.
c)-d) munkásság és parasztság (*A sorrend mindegy.*)
e)-f) polgárság, értelmiség, arisztokrácia, (*A sorrend mindegy. Minden tartalmilag helyes válasz elfogadható.*)
g)-h) Pl. a vörös csillag a Parlament tetején, a címerben, a szovjet típusú címer.
Minden tartalmilag helyes válasz elfogadható.

12. A feladat a pénzügyi ismeretekkel kapcsolatos. (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Jövedéki adó	3.	7.
Személyi jövedelemadó	2.	8.
Tb-járulék és szociális hozzájárulási adó	1.	5.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Az ipari forradalom demográfiai hatásai (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont		
Feladatmegértés	A vizsgázó válasza bemutatja az ipari forradalom és a demográfiai viszonyok kölcsönös egymásra hatását. A válasz a diagram felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel, a vizsgázó az állításait a forrás és az ismeretei alapján logikusan és szakszerűen támasztja alá.	0–2		
		0	1	2
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és tesz egy-egy helyes megállapítást az ipari forradalom térbeli és időbeli helyére vonatkozóan.	0–2		
	T.1. Rögzíti , hogy az ipari forradalom a 18. század végén kezdődött (az ipari forradalom első hulláma az 1780-as évektől az 1850-es évekig tartott). T.2. Rögzíti a téma valamely térbeli vonatkozását (pl. Angliában bontakozott ki, vagy Nyugat-Európából indult).	0	1	2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.	0–4		
	K.1. Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: népesedés, népességgrobbanás, népességfogyás, migráció, életmód, város, centrum, <i>illetve</i> szabad verseny, urbanizáció.	0	1	2
	K.2. A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, a források használata	A vizsgázó beépíti a válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.	0–6		
	F.1. Rögzít egy lényeges elemet a diagram születési adataiból (pl. az ipari forradalom korszakában a születések száma enyhén csökkenő tendenciát mutat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek ellenére a népesség száma jelentős növekedést mutat).	Rögzítés		
		0	1	
	F.2. Rögzít egy lényeges elemet a diagram halálozási adataiból (pl. a halálozási ráta 8 ezrelékes csökkenése nagy népességtöbbletet eredményez), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a halálozási arány visszaesésének oka az élveszületések növekedése <i>vagy</i> a csecsemőhalandóság csökkenése <i>vagy</i> a közegészségügyi ellátás javulása).	Megállapítás		
		0	1	2
		Rögzítés		
0		1		
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	A vizsgázó feltárja az ipari forradalom korszakának demográfiai jellemzőit.	0–6		
	E.1. Rögzíti az ipari forradalom kibontakozásának néhány okát (pl. a népesség növekedése <i>vagy</i> a szabad munkaerő városba/iparba áramlása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a népesség növekedése az árutermelés fejlesztését vonja maga után <i>vagy</i> az agrárnépesség városokba	Rögzítés		
		0	1	
	Megállapítás			

	vándorlása is elősegítette a gyáripar kialakulását <i>vagy</i> a megnövekedő népesség biztosította a gyáripar számára az olcsó munkaerőt).	0	1	2
	E.2. Rögzíti az ipari forradalom kibontakozásának néhány következményét (pl. a születések száma a 19. században csökkenni kezdett <i>vagy</i> a népesség növekedési üteme egyre gyorsult), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a születések száma a 19. században csökkenni kezdett a fogamzásgátlás és a kulturális körülmények hatására <i>vagy</i> a megnövekedő népesség migrációja az urbanizációs folyamatok gyorsulását eredményezte/kivándorlási hullámot eredményezett/a munkaerő kizsákmányolását fokozta [pl. gyermek- és női munka]).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, az eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>				
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20		
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10		

14. A Molotov–Ribbentrop-paktum (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont		
Feladatmegértés	A vizsgázó válasza bemutatja a német-szovjet megegyezés okait, a két nagyhatalom céljait.	0–2		
	A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel, a vizsgázó az állításait a képek és az ismeretei alapján logikusan és szakszerűen támasztja alá.	0	1	2
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és tesz egy-egy helyes megállapítást a megállapodás térbeli és időbeli helyére vonatkozóan.	0–2		
	T.1. Rögzíti , hogy a szovjet-német megnemtámadási egyezményt 1939. augusztus 23-án kötötték. T.2. Rögzíti a téma valamely térbeli vonatkozását (pl. egymás között felosztották a kelet-európai térség államait).	0	1	2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.	0–4		
	K.1. Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: politika, diktatúra, birodalom, szuverenitás, <i>illetve</i> tengelyhatalmak, bolsevik, totális diktatúra, nemzetiszocializmus.	0	1	2
	K.2. A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, a források használata	A vizsgázó beépíti a válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.	0–6		
	F.1. Rögzít egy lényeges elemet a karikatúra értelmezése alapján (pl. a nácizmus és a bolsevizmus szoros kapcsolata meglepetést	Rögzítés		
		0	1	

	okozott), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. mivel ideológiai ellentéteiket korábban mindkét fél hangsúlyozta: antikomintern paktum – népfrentpolitika).	Megállapítás	0	1	2
	F.2. Rögzít egy lényeges elemet a történelmi atlasz térképvázlatának elemeiből (pl. a megállapodás titkos záradékában Lengyelországot is felosztották), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ideológiai ellentétet felülírta a nagyhatalmi érdek <i>vagy</i> a Német Birodalom és a Szovjetunió is gátlástalan terjeszkedő politikát folytatott).	Rögzítés	0	1	
		Megállapítás	0	1	2
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	A vizsgáló feltárja a második világháború előtti nemzetközi politika főbb jellemzőit.	0–6			
	E.1. Rögzíti a Molotov–Ribbentrop-paktum megszületésének néhány okát (pl. a nyugati hatalmak tartózkodása miatt fordult Sztálin a németek felé <i>vagy</i> a szerződő felek félretették az ideológiai ellentéteiket <i>vagy</i> a szovjet és a német fél pillanatnyi érdeke is az egymás közti béke fenntartása volt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Hitler el akarta kerülni a kétfrontos háborút <i>vagy</i> a náciizmus által hirdetett „keleti élettér” következő áldozata Lengyelország volt <i>vagy</i> a német terjeszkedést a nyugati hatalmak „megbékéltetési” politikája is elősegítette).	Rögzítés	0	1	
		Megállapítás	0	1	2
	E.2. Rögzíti a szovjet külpolitika lényeges törekvéseit (pl. Sztálin el akarta kerülni a Németországgal szembeni háborút <i>vagy</i> nem bízott a nyugati hatalmakban <i>vagy</i> célja egy esetleges háború elodázása volt <i>vagy</i> terjeszkedő politikára törekedett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezért egyezett meg Hitlerrel <i>vagy</i> a balti államokra – és <i>Besszarábiára is</i> – kiterjesztette a hatalmát).	Rögzítés	0	1	
		Megállapítás	0	1	2
	<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, az eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>				
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM					20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM					10

15. A honfoglaló magyarság (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont		
Feladatmegértés	A vizsgáló lényegre törően mutatja be a honfoglaló magyarság társadalmát és életmódját. Az elemzés feltárja , hogy melyek voltak azok a körülmények, amelyek megváltoztatták a honfoglaló magyarság életmódját, társadalmát.	0–2		
		0	1	2
Tájékozódás térben és időben	A vizsgáló a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0–4		
	T.1. Rögzíti , hogy a magyar honfoglalás 895 táján zajlott le.	0	1	2
	T.2. Rögzíti a téma területi vonatkozásait (pl. Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence).	0	1	2

Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat.	0–6		
	K.1. Szakszerűen használja az alábbi általános fogalmakat: társadalom, társadalmi csoport stb.	0	1	2
	K.2. Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket (honfoglalás, törzsszövetség, kalandozás stb.).	0	1	2
	K.3. A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, a források használata	A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel, a vizsgázó az állításait a képek és az ismeretei alapján logikusan és szakszerűen támasztja alá. (Négy, egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás.)	0–12		
	F.1. Rögzít egy lényeges tényt a sírleletek alapján (pl. fegyverek; a ló feje, lábszára; övveretek, kard stb. mutatja, hogy a magyarság lovas nomád életmódot folytatott), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a fegyverleletek jelzik, hogy az életmód jellegzetes eleme volt a harc <i>vagy</i> a lovas életmódot mutatja a ló lábszárcsontjának, fejének az eltemetése <i>vagy</i> a fejlett fémmegmunkálást jelzik az övveretek, a kard markolatának díszítése).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
	F.2. Rögzít egy lényeges tényt az aquileai dóm freskója alapján (pl. a magyar kalandozó hadjáratok Itáliába is eljutottak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kalandozások jellemzőek voltak a nomád népcsoportokra, így a magyarságra is <i>vagy</i> a kalandozások célja a határok preventív védelme, zsákmány és (rabszolga) munkaerő szerzése is volt).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
	F.3. Rögzít egy lényeges tényt a tarsolylemez fotója alapján (pl. a honfoglaló magyarság fejlett ötvösművészettel rendelkezett; <i>vagy</i> aprólékos megmunkáltság jellemzi az ötvösremeket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a társadalom rétegzettségére utal a nemesfémből készült tárgy díszítettsége (előkelők) <i>vagy</i> a kézművesség magas színvonala jelzi a munkamegosztást <i>vagy</i> a díszítettség színvonala jelzi, hogy nem egy „elmaradott, barbár” népcsoport volt a honfoglaló magyarság).	Rögzítés		
0		1	2	
Megállapítás				
	0	1	2	
F.4. Rögzít egy lényeges tényt a Gesta Hungarorum alapján (pl. a történeti hagyomány szerint (is) a honfoglaló magyarság rétegzett társadalom volt <i>vagy</i> a korábbi szabadok közti egyenlőség felbomlott), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. bomló törzsi-	Rögzítés			
	0	1		
	Megállapítás			
	0	1	2	

	nemzeti társadalom jellemezte a magyarságot a IX-X. században <i> vagy a szabad köznép harcosainak társadalmában egyenlőség uralkodott vagy a szabadok társadalma a korábbi egyenlőség bomlását mutatta).</i>			
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	A vizsgázó elemzi a honfoglaló magyarság társadalmát, bemutatja életmódjának a lényeges elemeit. (Négy , egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás).	0–12		
	E.1. Rögzíti , hogy a magyar társadalom jellemzője a honfoglalást megelőző időkben a törzsi-nemzeti egyenlőség volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a vagyoni egyenlőség fenntartása is oka volt a kalandozó hadjáratok sorának <i> vagy a honfoglalás és a kalandozó hadjáratok is elősegítették az ősi társadalom felbomlását).</i>	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
	E.2. Rögzíti , hogy a magyarság már a honfoglalás előtt is tagolt társadalomban élt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a rabszolgák mellett az inek társadalmi csoportja is egyre inkább alávetetté vált <i> vagy valószínűleg a szabad köznép széles rétegeit a honfoglalás után egyre inkább szolgálatra kötelezték vagy a fejedelem és a törzsfők fegyveres kíséretének a tagjai tudták a társadalmi helyzetüket megtartani).</i>	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
	E.3. Rögzíti , hogy a honfoglaló magyarság életmódjának legfőbb jellemzője a nagyállattartás volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Kárpát-medencében a kisebb legelőterület kényszerítette életmódváltásra a magyar társadalom jelentős elemeit <i> vagy a félnomád életmódú magyarság már a honfoglalás előtt is ismerte az ekés földművelést vagy a kalandozások csak időlegesen tudták a szabad harcosok életmódját a régi keretek közt megtartani).</i>	Rögzítés		
0		1		
Megállapítás				
	0	1	2	
E.4. Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzését.	Rögzítés			
	0	1		
	Megállapítás			
	0	1	2	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, az eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>				
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36		
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18		

16. A magyarországi zsidótörvények (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont		
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Horthy-korszak zsidóellenes törvényeit mutatja be . Az elemzés feltárja , hogy melyek azok a körülmények, amelyek elvezettek a holokauszt borzalmaig.	0–2		
		0	1	2

Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0–4		
	T.1. Rögzíti , hogy a Horthy-rendszer (1919-től vagy 1920-tól) 1944. október 15-ig tartott, és a zsidótörvények e korszak végén születtek (1938, 1939, 1941), vagy a zsidótörvények (és a német megszállás [1944. március 19.] közvetlen hatása) miatt következett be a magyar holokauszt.	0	1	2
	T.2. Rögzíti a téma területi vonatkozásait (pl. Budapest, a vidéki zsidóság, Kamenyec-podolszki, Auschwitz).	0	1	2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat.	0–6		
	K.1. Használja az alábbi általános fogalmakat: politika, államszervezet, birodalom, emberi jog, állampolgári jog stb.	0	1	2
	K.2. Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket (numerus clausus, antiszemitizmus, zsidótörvény, nemzetiszocializmus, fajelmélet, zsidóüldözés, népirtás, emberirtás, holokauszt, gettó, deportálás, munkaszolgálat stb.).	0	1	2
	K.3. A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, a források használata	A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel, a vizsgázó az állításait a kép, a szöveges források és az ismeretei alapján logikusan és szakszerűen támasztja alá. (Négy , egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás).	0–12		
	F.1. Rögzít egy lényeges tény az első zsidótörvény alapján (pl. a törvény – vallási alapon – kirekesztő, vagy vállaltan antiszemita), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az Imrédy-kormány több értelmiségi pályán korlátozta 20%-ban az izraelita vallású magyar állampolgárok arányát vagy a törvény feladta a demokratikus jogelveket, a jogegyenlőséget vagy ebben a törvényben a zsidóságot még vallási alapon különítették el).	Rögzítés		
		0	1	
	Megállapítás			
	0	1	2	
	F.2. Rögzít egy lényeges tény a második zsidótörvény alapján (pl. ez már faji alapon határozza meg a zsidóságot), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel a Teleki-kormányzat a szélsőjobb politikai nézeteit állami szintre emelte vagy tovább korlátozta a magyar zsidóság jogait, hivatásgyakorlását vagy egyre inkább engedett a náci Németország és a magyar szélsőjobb befolyásának).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
	0	1	2	
	F.3. Rögzít egy lényeges tény a harmadik zsidótörvény alapján (pl. a Bárdossy-kormány tovább szigorított a kirekesztésen; vagy már a magánéletet is súlyosan	Rögzítés		
0		1	2	

	korlátozta a törvényt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a törvény fajvédelmi, szélsőségesen kirekesztő vagy a rendelkezések súlyosan diszkriminatívak; vagy a három törvény egyre inkább ellehetetlenítette a zsidóságot).	Megállapítás		
		0	1	2
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	F.4. Rögzít egy lényeges tény a képi forrás alapján (pl. a német megszállás után a magyar zsidóság fizikai léte is veszélybe került; vagy a német megszállás után még intenzívebb lett a zsidóság üldöztetése) és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a zsidótörvények logikus következménye volt a [vidéki] zsidóság deportálása/munka- és haláltáborokba hurcolása).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
	A vizsgáló elemzi a zsidótörvények hatásait, bemutatja a következmények, a zsidóság kirekesztésének lényeges elemeit. (Négy , egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás.)	0-12		
	E.1. Rögzíti , hogy a zsidótörvények fokozatosan kirekesztették a magyar zsidóságot a politikai, kulturális, gazdasági és társadalmi életből, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. előzménye az 1920-ban kiadott numerus clausus törvény vagy a Horthy-rendszer egyik jellemzője volt a sokszor nyíltan vállalt antiszemitizmus).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
	E.2. Rögzíti , hogy a zsidótörvények megszületésének kül- és belpolitikai okai is voltak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyar kormányok a szélsőjobb oldali eszméknek akartak megfelelni nagyobb tömegtámogatást remélve vagy a zsidótörvények egyre kirekesztőbb volta ellenére a német megszállásig a magyar zsidóság fizikai léte nem volt veszélyben vagy a zsidótörvények a német zsidóellenes [nürnbergi] törvények mintájára jöttek létre).	Rögzítés		
	0	1		
	Megállapítás			
	0	1	2	
E.3. Rögzíti , hogy a zsidóság egyre súlyosabb jogsérelmei következtek ezután (pl. a kamenyec-podolszkiji tömegmészárlás, gettósítás, sárga csillag, deportálások), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a deportálások is a magyar kormányzati szervek tudtával és segítségével történtek vagy a munkaszolgálat, a gettósítás már létében is veszélyeztette a zsidóságot vagy a magyar [vidéki] zsidóság elpusztítása 1944-ben bekövetkezett vagy 1944 júniusában a deportálásokat Horthy kormányzó leállította vagy a nyilas hatalomátvétel után a zsidóság elpusztítása folytatódott vagy a kirekesztés ellenére voltak a zsidó polgártársaikat mentő magyarok is).	Rögzítés			
	0	1		
	Megállapítás			
	0	1	2	
E.4. Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzését.	Rögzítés			
	0	1		
	Megállapítás			
	0	1	2	

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, az eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	18

17. A mezőgazdasági termelés (komplex)

Műveletek, tartalmak		Pont		
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a mezőgazdaság nyugat-európai és magyarországi jellemzőit, illetve a magyar árutermelés és tőkekoncentráció lehetőségeit.	0–2		
	A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel, a vizsgázó az állításait a források és a saját ismeretei alapján logikusan és szakszerűen támasztja alá.	0	1	2
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0–6		
	T.1. Rögzíti az elemzendő események, jelenségek szempontjából lényeges korszakokat: a földrajzi felfedezések utáni árforradalom időszaka (XVI-XVII. század), illetve a francia forradalom és a napóleoni háborúk kora (XVIII. század vége, XIX. század eleje).	0	1	2
	T.2. Rögzíti az elemzendő események és jelenségek térbeli vonatkozásait, pl. a földrajzi felfedezések után a Nyugat- és Kelet-Európa között kibontakozó kontinentális munkamegosztást, a napóleoni háborúk területi kiterjedését stb.	0	1	2
	T.3. Helyesen értékeli a téma tér- és időbeli vonatkozásait.	0	1	2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános , illetve konkrét fogalmakat.	0–6		
	K.1. Szakszerűen használja az alábbi általános fogalmakat: pl. mezőgazdaság, kereskedelem, gazdasági kapcsolat, pénz, háború, piac, tőke, bankjegy stb.)	0	1	2
	K.2. Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket (pl. a gabona áremelkedése [gabonakonjunktúra], behozatal [import], kivitel [export], értékpapír, deficit, infláció, gazdasági válság, a pénz értékének csökkentése [devalváció] stb.).	0	1	2
	K.3. A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, források használata	A vizsgázó a forrásokat felhasználja a válaszadáshoz, állításait a források felhasználásával, saját következtetéseivel támasztja alá. (Öt , egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás).	0–15		

	<p>F.1. Rögzít egy lényeges tényt az első grafikon alapján (pl. a gabona ára a fellendülő [konjunktúrá] és a hanyatló [dekonjunktúrá] időszakoknak megfelelően hullámzik), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az áremelkedések általában egybeesnek az európai háborúk időszakával).</p>	Rögzítés			
		0	1		
		Megállapítás			
	<p>F.2. Rögzít egy lényeges tényt a második grafikon alapján (pl. a napóleoni háborúk időszakában meredeken emelkedett Magyarországon is a búza ára), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az áremelkedés haszonélvezője a nagyobb földbirtokkal rendelkező főnemesi réteg volt).</p>	Rögzítés			
		0	1		
		Megállapítás			
	<p>F.3. Rögzít egy lényeges tényt a francia assignátát és a birodalmi guldent ábrázoló képek alapján (pl. a papírpénz egész Nyugat-Európában elterjedté vált), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a gabona árának emelkedésével párhuzamosan a tömegesen forgalomba kerülő fizetőeszköz elértéktelenedett).</p>	Rögzítés			
		0	1	2	
		Megállapítás			
	<p>F.4. Rögzít egy lényeges tényt az angol ellátó katonákat ábrázoló kép alapján (pl. a háborúkból leginkább a hadsereget ellátó gazdasági tevékenységek húznak hasznot), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a napóleoni háborúk idején még a gyengébb minőségű gabona is eladhatónak bizonyult).</p>	Rögzítés			
		0	1		
		Megállapítás			
	<p>F.5. Rögzít egy lényeges tényt a magyar fuvarost ábrázoló kép alapján (pl. a napóleoni háborúk idején fellendülő gabonatermelés a kereskedelmi forgalmat is élénkítette), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az így felhalmozódó tőke jelentette az alapját a XIX. század dinamikus gazdasági fejlődésének).</p>	Rögzítés			
		0	1		
		Megállapítás			
<p>Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás</p>	<p>A vizsgázó feltárja, elemzi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket. A vizsgázó elemzi, összehasonlítja és/vagy párhuzamba állítja a nyugat-európai és a magyar mezőgazdaság átalakulásának történelmi körülményeit, okait, következményeit, a történelmi jelenség kapcsán felismeri a különbségeket, s képes a változások nyomon követésére. (Öt, egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás.)</p>				
	<p>E.1. Rögzít egy lényeges tényt a földrajzi felfedezések időszakáról (pl. az utána bekövetkező gazdasági folyamatok [árforradalom] hatására leginkább a gabona ára növekedett meg jelentősen), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az Európán belüli kontinentális munkamegosztás elsősorban az Elbától keletre fekvő, <i>vagy</i> az agráriumból élő területeket virágoztatta fel).</p>	Rögzítés			
		0	1		
Megállapítás					
<p>E.2. Rögzít egy lényeges tényt az újkori mezőgazdasági viszonyokról (pl. a nyugat-európai mezőgazdaságban az</p>	Rögzítés				
	0	1	2		

	<p>újkorban meghonosodott a birtokos-bérlő viszony; <i>vagy</i> Magyarországon – és Kelet-Európában – továbbra is fennmaradt a földesúr-jobbágy kapcsolat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a nyugat-európai mezőgazdasági termelés fellendüléséhez is vezetett; <i>vagy</i> a magyar mezőgazdaság termelékenységét ez alaposan visszavetette <i>vagy</i> ez a feudalizmus gazdasági és társadalmi megrekedését eredményezte).</p>	0		1	
		Megállapítás			
		0	1	2	
	<p>E.3. Rögzít egy lényeges tény napóleoni háborúk koráról (pl. a háborús időszak alatt visszaeső mezőgazdasági termelés jelentősen megnöveli a gabona árát mind Nyugat-Európában, mind Magyarországon), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ipari forradalom alapját jelentő tőkekoncentráció így elsősorban az agráriumban valósult meg).</p>	Rögzítés			
		0		1	
		Megállapítás			
	<p>E.4. Rögzít egy lényeges tény a Habsburg birodalom gazdaságpolitikájáról (pl. a pénzrontás jelentősen rontott a nagyobb megtakarításokkal rendelkezők vagyoni helyzetén), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburg-udvarral szembeni ellenszenv jelentősen fokozódott a reformkor előtti években <i>vagy</i> a köznemesség elveszítette birtokai tőkés átalakításának a lehetőségét/nem volt érdekelt a birtokai átalakításában).</p>	Rögzítés			
		0		1	
		Megállapítás			
	<p>E.5. Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzését.</p>	Rögzítés			
		0		1	
		Megállapítás			
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, az eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i></p>					
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM					
44					
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM					
22					

18. A nemesi vármegye (komplex)

Műveletek, tartalmak		Pont		
<p>Feladatmegértés</p>	<p>A vizsgázó a magyar nemesi vármegyék szerepét mutatja be annak tükrében, hogy mennyiben szolgálták a helyi érdekeket, illetve a centralizált hatalommal való szembenállást a megadott korszakokban.</p> <p>A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel, a vizsgázó az állításait a források és a saját ismeretei alapján logikusan és szakszerűen támasztja alá.</p>	0–2		
		0	1	2

Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0–6		
	T.1. Rögzíti az elemzendő események, jelenségek szempontjából lényeges korszakokat: a nemesi vármegyék II. András (1205–1235) és IV. Béla (1235–1270) uralkodása idején jönnek létre, II. Mátyás idején erősítik meg őket jogaikban (1608), II. József (1780–1790) rendeleteivel átalakítja, az áprilisi törvények (1848) és a dualizmus kori (1867–1918) törvények is rendelkeznek a kérdésről.	0	1	2
	T.2. Rögzíti az elemzendő események és jelenségek térbeli vonatkozásait: kialakulásuk idején Magyarország Közép-Európa egyik számottevő önálló királysága, a XVI-XIX. században Magyarország a Habsburg Birodalom, majd az Osztrák–Magyar Monarchia része volt.	0	1	2
	T.3. Helyesen értékeli a téma tér- és időbeli vonatkozásait (pl. a polgári átalakulásig a nemesi érdekek érvényesítésének a színtere; az abszolutizmus időszakában háttérbe szorítják, megszüntetik a működésüket).	0	1	2
Kommunikáció, szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános , illetve konkrét fogalmakat.	0–6		
	K.1. Szakszerűen használja az alábbi általános fogalmakat: pl. megye, közigazgatás, országgyűlés, rend, törvény, rendelet stb.	0	1	2
	K.2. Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket (pl. nemesi vármegye, szerviens, ispán, követ, törvényhatóság, közigazgatás stb.).	0	1	2
	K.3. A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, források használata	A vizsgázó a forrásokat felhasználja a válaszadáshoz, az állításait a források felhasználásával, saját következtetéseivel támasztja alá. (Öt , egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás).	0–15		
	F.1. Rögzít egy lényeges tény az 1267. évi dekrétum alapján (pl. a vármegyéket a nemesek képviselték a királyi igazságszolgáltatás folyamatában), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez az első kísérlet a nemesség renddé szervezésére vagy	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		

	megállapítja, hogy a dekrétumot a harmadik Aranybullaként is szokták említeni a jelentőségére utalva).	0	1	2
	F.2. Rögzít egy lényeges tényt az 1608. évi országgyűlési határozat vagy az ábra alapján (pl. a nemesség kiváltságait biztosítja a határozat, ezáltal lehetőséget nyújt a nemesi vármegye fennmaradására/a vármegye ekkor már kiterjedt feladatkörrel rendelkezett/a megyék követei részt vehettek az országgyűlésen), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. II. Mátyás kompromisszumokon alapuló politikája tette lehetővé a nemesi vármegye átmeneti megerősödését/a helyi érdekek erősebb érvényesülését biztosítják a közgyűlés által megválasztott tisztségviselők/a centralizált hatalmat a főispán képviseli stb.).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
	F.3. Rögzít egy lényeges tényt II. József leirata alapján (pl., hogy az uralkodó a vármegyerendszert a centralizált uralkodás elvével ellentétesnek, elavultnak tartja <i>vagy</i> a végrehajtó hatalom akadályának látja), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az uralkodó rendeleteivel kísérletet is tett a vármegyerendszer felszámolására/az uralkodó az ország közigazgatását átalakította/a vármegyék helyett kerületekre osztotta).	0	1	2
		Rögzítés		
		0	1	2
	F.4. Rögzít egy lényeges tényt az 1848. évi XVI. törvénycikk alapján (pl. az áprilisi törvények a vármegyét az állam alkotmányos önállóságának a biztosítékaként említi), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. elavult vonásai (pl. a követutasítás) miatt nyilvánvalóvá vált a vármegyék átalakításának szükségessége; <i>vagy</i> a népképviselő bevezetése).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
	F.5. Rögzít egy lényeges tényt az 1870. évi XLII. törvénycikk alapján (pl., a dualizmus korában a vármegyei önkormányzatot; <i>vagy</i> a vármegyék különböző jogköreit törvény garantálta), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ekkor már nem nemesi vármegyékről, hanem területi alapon szervezett közigazgatási egységekről beszélhetünk; <i>vagy</i> ekkorra a polgári állam szerves része lett).	0	1	2
		Rögzítés		
		0	1	
	Megállapítás			
	0	1	2	
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és	A vizsgázó feltárja, elemzi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket. A vizsgázó bemutatja a nemesi vármegye funkcióját,	0–15		

problémaközpontú gondolkodás	jelentőségét, a helyi érdekek és a centralizált hatalom közötti egyensúlyozó szerepét. (Öt, egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás.)			
	E.1. Rögzít egy lényeges tény a nemesi vármegye kialakulásával kapcsolatban (pl. a szerviensek jogainak megerősítésével párhuzamosan következett be), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a vármegyei önállóságot a különböző jogkörök és tisztségviselők garantálták).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
	E.2. Rögzít egy lényeges tény a nemesi vármegye fejlődésével kapcsolatban (pl. a (köz)nemesi réteg egyre nagyobb befolyást szerzett a vármegye életének irányításában), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a vármegye ezáltal bizonyos mértékben függetlenedett a központi hatalomtól, egyfajta fékként működött a királyi/centralizált hatalommal szemben).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
	E.3. Rögzít egy lényeges tény a megyei közigazgatással kapcsolatban (pl. a követutasítások révén a vármegyék a rendi gyűlésekbe is beleszólhattak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburg uralkodók a reformkorig csekély mértékben igyekeztek támaszkodni a helyi érdekeket szem előtt tartó vármegyei küldöttekre).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
	E.4. Rögzít egy lényeges tény a polgári átalakulás koráról (pl. a feudális alapokon nyugvó vármegyerendszer reformját sem lehetett elhalasztani), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a dualizmus időszakában létrejövő megyék széles körű önkormányzattal rendelkeztek).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
	E.5. Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzést.	Rögzítés		
		0	1	
Megállapítás				
	0	1	2	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, az eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>				
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM			44	
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM			22	